

Aula d'Història de Lo Rat Penat
Conferència del professor D. Fernando Millán Sánchez

Tema XXXI.

Cristòfol Sorní.

València en la Primera República.

La seua vida.

Josep Cristòfol Sorní naixqué en la ciutat de València l'any 1813 en el sí d'una família profundament lliberal. Son pare, Franco Sorní, va adquirir especial protagonisme quan, en el discórrer del trieni lliberal, 1820-1823, ostentà el càrrec d'oficial de la Milícia Nacional de València, la formació de voluntaris civils encarregats de salvaguardar les llibertats adquirides i la Constitució de 1812.

Els successos de 1823, l'arribada dels Centmil Fills de Sant Lluís que repongueren a Ferrando VII en la seua condició de monarca absolut, l'immediata persecució de tots els líders lliberals, determinaren a Franco Sorní a fugir d'Espanya en la seua família. El lloc de destinació, com el de la majoria dels exiliats espanyols, seria França, a on, des d'antic, els espanyols d'idees lliberals eren ben rebuts. Cristòfol Sorní tenia 10 anys.

Fon en França a on transcorregué la seua adolescència i una bona part de la seua joventut, perque la família Sorní no pogué tornar a les terres valencianes, a la seua primitiva llar, fins a l'any 1834.

Fins al moment en el que, mort Ferrando VII, el "Desijat", la reina regent, Maria Cristina, hagué de cridar en el seu auxili a tots els exiliats per a fer front a les pretensions dels carlistes, decidits a nomenar per la força de les armes rei d'Espanya al prenent, germà del rei mort, Carles Maria Isidre de Borbó, en detriment dels drets llegítims de la princesa Isabel que era menor d'edat.

1834.

Tenia 21 anys quan Cristòfol Sorní repregué la seua vida social en la ciutat de València, iniciant els seus estudis de Lleis en l'universitat que havia conegut la presència de Lluís Vives. Estudis que alcançaren el seu major èxit quan, conseguida la llicenciatura en gran lluentor, va ser nomenat professor suplent de la càtedra de Dret de primer any.

Temps en el qual Sorní declararà, també, la seua vocació política. Seguint els passos de son pare s'afilià al partit progressiste, el partit al qual pertanyia el general Espartero, que, en el moment, entre l'any 1834 i 1840, estava immers en les guerres carlistes. Guerres que tenien com a contendents als defensors de la permanència de la monarquia absoluta i el

tradicionalisme catòlic, els carlistes, i els defensors de la monarquia parlamentària que en el seu moment ostentaria Isabel II, en el moment, com havem indicat, menor d'edat.

Una filiació lliberal-progressista, la de Cristòfol Sorní, que, seguint la tradició familiar, el duugué a formar part de les Milícies Nacionals, en la disciplina de les quals aconseguiria el grau de sargent i passaria a formar part de la Junta Revolucionària que s'ocupava del govern de la ciutat.

Pero la caiguda en desgràcia dels progressistes durant la regència de Maria Cristina, que preferí secundar-se en els moderats per a continuar governant, obligà a Cristòfol Sorní a abandonar, de nou, la ciutat que el veu nàixer. Se traslladà a Màlaga, a on havia segut cridat per l'arquebisbe per a que ocupara el càrrec de secretari de la seua eminència, al mateix temps que actuava també com a assessor jurídic del capítul catedralici.

En Màlaga va entrar en contacte en els membres del seu partit que preparaven el futur immediat de la política espanyola. El general Espartero, duc de la Victòria, havia vençut definitivament a les forces carlistes. Firmada la pau en el general Maroto, l'héroe dels lliberals tornava a Madrid per a demanar contes a la reina regent. A la fi era ell, en els seus hòmens, els que havien salvat el tro.

1840.

La regent ha segut forçada a presentar la seua dimissió. Els lliberals-progressistes reclamen el poder. Baldomero Espartero, el vencedor de les guerres carlistes, l'héroe del poble, és nomenat regent en substitució de la mare de la futura reina. Espanya coneixerà a partir d'eixe moment el govern d'uns lliberals revolucionaris enfrontats no sols en els tradicionalistes, sino, també, en els moderats que controlen el poder econòmic, i en unes masses llauradores i urbanes que segueixen en bona part influïdes pel poder de l'Iglésia.

Cristòfol Sorní, en Sevilla l'any 40, ha participat com a cap de milícies en els pronunciaments a favor del general Espartero, líder dels progressistes. Milícies revolucionàries en les quals ha consegut el grau de capità i la presència en els òrguens de poder de la província.

Pero el triomf del duc de la Victòria serà un triomf efímer. La primera escissió entre les forces polítiques que el sustenten se produïx en el sí del seu propi partit, quan un grup dels seus diputats s'enfronte en ell per entendre que està eixercint un poder personal, propi dels militars, pero alluntat del pensament democràtic dels progressistes.

Joaquim Maria López, polític valencià, encapçala esta protesta en crear un grup independent en el parlament espanyol. Un grup que es titula els progressistes purs, disposats a aplegar a un pacte en els moderats que han trobat el seu líder en la persona del general Narváez, duc de València, i que contenen en el suport fervent de la jove reina, Isabel II, que acaba de conseguir la majoria d'edat i el dret a regnar.

Desestajats els progressistes del poder l'any 1843, Cristòfol Sorní decidix abandonar les terres andaluses, a on s'ha forjat com a líder revolucionari, i retornar a València. Ací reobrirà el seu despaig d'advocat i complementarà el seu temps en les col·laboracions periòdiques, que, alluntades una miqueta de la política, tindran com a objecte els comentaris jurídics.

Temps de reflexió i de madurar els pensaments, que s'estén fins a l'any 1854.

1854.

Els successos que contempla l'història d'Espanya en el devindre del període que s'estén entre l'any 1854 i el 1856 del segle XIX, són essencials en el coneixement de la personalitat de Cristòfol Sorní.

El govern del general Narváez, en acabant de deu anys en el poder, havia segut substituït per un govern presidit pel general O'Donnell, vencedor en les guerres africanes i constructor d'un nou partit, l'Unió Lliberal, que intenta aglutinar en el seu interior als dissidents del partit progressista i als propis del partit moderat. Un intent d'estabilisació de la política espanyola que, en el seu primer acte, només gojarà del poder durant dos anys.

Dos anys en que Cristòfol Sorní, elegit diputat en les Corts Constituents, no a soles coneixerà de manera directa als autèntics detentors del poder, sino que, ademés, seran aquells en els que la seua ideologia lliberal experimentarà un canvi transcendental. Deixa de creure en la monarquia com a únic instrument vàlit de la forma d'Estat per a Espanya, per a iniciar el seu procés de marcha cap al republicanisme.

Temps de presència en la capital de l'Estat en el qual travaria una bona amistat en els grans líders demòcrates, Nicolás María Rivero el primer d'ells, líder del partit demòcrata, en el qual compartiria barricades en els anys següents, especialment en el 66, el final del qual fon conèixer la presó durant quatre mesos, pero també a grans líders republicans.

A Estanislao Figueras, que anys més tart seria el primer president del poder eixecutiu de la Primera República, i a José María Orense, marquès d'Albayda, el gran tribú republicà afecte a la vida política valenciana que, en alguna mida, serà el seu mentor en el camí cap al republicanisme federalista.

Cristòfol Sorní havia deixat de ser un polític valencià per a convertir-se en un polític espanyol. És per això que l'any 1856 decidí fixar la seua residència oficial en Madrid, a on obrí despaig d'advocat, pero sense oblidar per això les seues raïls valencianes.

1868.

Els dotze anys que transcorren entre 1856 i 1868 del segle XIX han segut, per lo que a la política espanyola fa referència, anys d'autèntic caos. Anys en que els governs progressistes, unionistes, moderats, de salvació..., s'han anat alternant en el poder d'acort en els

caprichos d'una reina que ha otorgat el comandament de la Nació, el nomenament de primer ministre, a cada u dels generals que, prèviament, han segut els seus amants.

Una vida de follies palatines, d'escàndals públics que posen en qüestió l'honestitat de la reina, se parla dels seus amors en toreros de renom, que no podien acabar més que d'una manera: l'expulsió dels Borbons d'Espanya, rebujats pel conjunt de la societat espanyola, i la busca d'unes noves formes d'Estat, Monarquia democràtica o República, capaces de retornar a la societat espanyola la dignitat perduda.

La Revolució de Setembre de l'any 68, la nomenada Gloriosa pels seus partidaris, fon una revolució absolutament diferent als anteriors pronunciaments militars, ya que contà no a soles en la direcció militar que li otorgaven els generals Prim i Serrano i l'almirant Topete, sino també en el suport de la major part dels intel·lectuals espanyols, els nomenats demòcrates de càtedra, entre els quals se trobaven personalitats tan rellevants com Emilio Castelar, Francisco Pi i Margall, Nicolás Salmerón, Fernando de Castro, Francisco Giner de los Ríos...

Una revolució a la qual s'uní, des dels seus començaments, una numerosa participació de la burgesia il·lustrada, especialment els qui es dedicaven a les professions lliberals, juristes, meges, professors i mestres, l·literats..., lo que oferia una imatge de màxima consideració. Imatge que ningun grup social espanyol, en principi, s'atreví a qüestionar, excepció feta, clar està, del moviment tradicionaliste.

Les primeres diferències entre els components de la direcció de la Revolució setembrina es feren presents quan se plantejà la necessitat de substituir a Isabel de Borbó per un nou candidat per a ocupar el tro. L'almirant Topete i bona part de l'Unió Lliberal apostaven pel duc de Montpensier, membre de la Casa d'Orleans i casat en la germana menor de la reina Isabel. Una monarquia que contava en la presència de dos grans cases nobiliàries: els Orleans i els Borbó.

Pero davant d'eixa tesis que els moderats acceptarien també, s'alçà la força militar i ideològica que acompanyava al general Prim, marqués dels Castillejos.

Antic militar en comandament en les Milícies Nacionals, vencedor en les guerres africanes, contava en el suport de la major part de l'oficialitat de l'eixèrcit, en el suport del partit lliberal-progressiste del qual era el líder, i en el suport de la Maçoneria a la qual pertanyia. Un conglomerat social i polític que rebujava de pla la presència de qualsevol Borbó en el tro.

Front al duc de Montpensier el grup progressiste liderat per Juan Prim presentà, en acabant d'una busca per tota Europa del candidat més idòneu, totes les cases regnants oferien la seua proposta, la candidatura d'Amadeu de Savoya, duc d'Aosta.

Pertanyent com a príncip a la Casa de Savoya que regnava en Itàlia, oferia dos condicions que l'aproximaven als demòcrates i als republicans. Era un home honrat, modest, bon

coneixedor de la monarquia democràtica per la seua família, i membre destacat de la Maçoneria italiana.

Una figura que garantísava el parlamentarisme pur i la cessió del poder als governs electes.

Les Corts espanyoles se fragmentaren. Front als dos candidats en majors possibilitats, el duc de Montpensier i el duc d'Aosta, els carlistes continuaven contant en el seu pretenent, i també els demòcrates i republicans opinaven que el canvi real seria el canvi de la República.

Cristòfol Sorní, electe per València diputat a Corts i adscrit a la minoria republicana federal, era el republicanisme el camí final de la seua trayectòria ideològica, va contemplar, al costat dels seus companys de partit, el triomf en les Corts del general Prim i el nomenament d'Amadeu de Savoya com a rei d'Espanya.

L'any 1869 fon pròdic en els acontentiments polítics succeïts en terres valencianes, i, en el seu tram final i començaments de la següent dècada, en els espanyols.

Per lo que a València fa referència és necessari recordar que, davant la petició del govern de Madrid, lliberal-progressista, exigint que tots els membres de la Milícia Nacional lliuraren les seues armes i es dissolgueren, ya que era l'eixèrcit regular el responsable de les garanties constitucionals i el govern naixcut de la revolució el que el liderava, els responsables de la Milícia Nacional de València, secundats per Sorní i pel marquès d'Albayda, se negaren a depondre les armes.

Una desobediència pública encorajada pels republicans, que va conduir al primer siti que la ciutat de València conegué per part de l'eixèrcit espanyol. Siti recordat per la seua durea durant anys que es saldà en un acort final de pau entre el govern de Madrid i els revoltats de València. Una pau que arribava despuix que les milícies valencianes derrotaren successivament els quatre intents que l'eixèrcit espanyol feu de prendre la ciutat.

Les seqüeles no s'oblidarien durant anys. Havia quedat clar que en València, a nivell de direcció política, el control l'exercien els republicans.

En el pla dels successos ocorreguts en Espanya, en els inicis de l'any 1870, l'acontentiment més reconegut, en dimensions europees, fon l'assassinat del general Juan Prim, per part, segurament, de persones pagades pel duc de Montpensier, encara que oficialment se sostingué que eren grups anarquistes els que havien participat en l'assassinat.

Un fet, la mort del cap del govern, que privava a Amadeu de Savoya de qualsevol suport per a continuar governant, perque només, i d'una manera bastant tímida, només els liberals-progressistes, escindits entre els seguidors de Sagasta i els de Ruiz Zorrilla, el sustentaven.

No és per això estrany que el més de febrer de l'any 1873 presentara la seua renúncia al tro. Una renúncia que fon acceptada pels carlistes, pels alfonsins, les dos formacions monàrquiques, pels demòcrates, pels republicans federals, i pels republicans unionistes.

1873.

L'11 de febrer de l'any 1873 s'instaurava en Espanya, com a resultat de la votació majoritària dels partits polítics en representació en les Corts Espanyoles, la República com a forma d'Estat.

Una República que naixia en un dèbil suport social. Com dirien els periòdics del sendemà a la votació de la Cambra, votació celebrada en el discórrer d'una nit sense treua fins a l'alba, Espanya s'havia gitat monàrquica i s'alçava republicana. Una incògnita a aclarir, la capacitat de la qual de sobreviure era posada en qüestió des dels seus inicis.

La primera evidència a destacar era que la nova República només contava en el suport dels intel·lectuals i dels professionals lliberals, en suma, en la chicoteta burgesia il·lustrada, mentres que tenia enfront, com a grups socials, a l'Església Catòlica en bloc, que es debatia entre els carlistes i els moderats; a l'exèrcit, en la seua major part, que havia perdut al seu líder progressista més significat i que es movia entre el seu suport a una possible tornada dels Borbons i l'aposta per un règim estrictament militar; a la burgesia moderada que apostava per la tornada dels Borbons encara que no en la persona d'Isabel II. L'opció del príncep Anfós se perfilava.

Quedava per determinar la posició del poble pla. Un poble, en fi, que, excepció feta dels republicans més radicals, en el fondo socialistes i anarquistes que només pensaven en la revolució proletària, a soles contemplava els fets sense entendre'ls massa, disposat a acceptar qualsevol solució que s'emmarcara en lo ya conegut.

Per això, per la seua falta de suport social, els governs republicans pogueren succeir-se casi sense temps per a consolidar-se. Quatre en onze mesos.

Estanislao Figueras, que es fugà a França no es sap si per amor a una dona o per pànic a governar una República; don Francisco Pi i Margall, líder indiscutit del republicanisme federaliste; Nicolás Salmerón, juriste eminent i home procedent dels demòcrates de càtedra; Emilio Castelar, també demòcrata de càtedra, i líder del republicanisme unitari i moderat.

Per lo que a la figura de Cristòfol Sorní fa referència, recordar la seua adscripció al republicanisme federal i al lideratge de Pi i Margall.

Quan este fon nomenat president del poder eixecutiu de la República, recordem que la Primera República espanyola no aplegà a tindre president perque mai pogué aprovar-se la Constitució ya redactada de l'any 1873, Cristòfol Sorní ocupà el primer escaló de la vida política espanyola en ser nomenat, per la seua condició de membre destacat del federalisme, ministre d'Ultramar.

Un lloc que tenia baix la seua direcció tot lo referent al bon govern del nostre imperi ultramarí. És dir, a la vida de Cuba, Puerto Rico, les Filipines, les Marianes..., en vàries de les quals existien dos problemes d'absoluta vigència: el sentiment nacionaliste que era alimentat per tots els països americans que havien conseguit l'independència, i el problema de la permanència de l'esclavitud en aquelles illes que, per a la producció intensiva del sucre o del tabac, precisaven d'una mà d'obra molt abundant i molt barata.

A resoldre abdos problemes, l'esclavitud i el desig d'independència en Cuba i en Filipines, en menor grau en l'illa de Puerto Rico, va dedicar Cristòfol Sorní el seu temps, breu, donades les circumstàncies, com a membre del govern d'Espanya.

En el tema de l'esclavitud la seua resolució el convertix en un home que té un lloc destacat en l'història universal, perque decretà immediatament l'abolició de tal chàquia en l'illa de Puerto Rico, aixina com la lliberació de deumil esclaus en l'illa de Cuba.

Mides que, evidentment, l'enfrontaren en tots els propietaris espanyols en interessos en Cuba i Puerto Rico, ya que, segons la propaganda que inundà els periòdics, estaven atentant greument contra l'estabilitat econòmica dels espanyols. L'aument dels costos de producció de les matèries primes en Cuba, Filipines o Puerto Rico redundava, necessàriament, en els preus al consum dels productes importats.

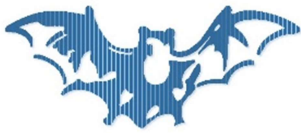
En el tema de l'afany independentiste de cubans i filipins, Cristòfol Sorní, com a membre del partit republicà federal, defengué la necessitat de fer costat als partits autonomistes que existien en cada una de les nostres possessions ultramarines. Partits autonomistes que, sense renunciar a la defensa de les característiques específiques de cada u dels seus territoris i defenent el seu autogovern, no plantejaven de moment la completa separació d'Espanya.

Una posició de l'ideari republicà que s'enfrontava frontalment en la posició de la majoria de l'eixèrcit, que apostava per la solució militar, acabar en els separatistes, que rebien el nom de filibusters, i en l'aristocràcia i la burgesia financera i terratinent, dominadora dels mijos de comunicació, que pretenia mantindre costara lo que costara la situació precedent.

Temes abdos, l'esclavitud i l'independentisme, que estan en la raül del fracàs de la República. Era impossible mantindre's en el poder si es tenia enfront a l'Iglésia, a l'Eixèrcit i a les forces socials que dominaven l'economia.

Pero no foren, trista paradoxa, els grans propietaris, l'Eixèrcit o l'Iglésia, els que acabaren en el govern de Pi i Margall i en la llabor ministerial de Cristòfol Sorní. Foren els propis simpatisants del federalisme, els més radicals, els que afonaren el govern al decidir, front a la direcció del partit, l'escomençament de la revolució cantonal que en València, com en Múrcia o en Andalusia, va tindre una especial virulència.

El Cantó autònom de València se constituí el més d'agost de l'any 1873 i tingué una duració de tretze dies. Els suficients perque de nou l'eixèrcit espanyol sitiara la ciutat. Els líders

revolucionaris, Virgini Cabalote i l'Enguerí, foren capaços de detindre l'atac, pero el bombardeig de la ciutat obligà a demanar la pau. Una pau que salvà la vida dels insurrectes pero que ferí de mort al partit republicà federal de València i a la pròpia personalitat de Cristòfol Sorní.

Una revolta cantonal, en suma, que forçà la renúncia de Pi i Margall, ya que el president del poder eixecutiu no desijava enviar a l'eixèrcit contra els seus propis simpatisants. Renúncia que determinà, despuix de la dimissió de Nicolás Salmerón, qui es negà a firmar les penes de mort solicitades per l'eixèrcit, i la posterior derrota d'Emilio Castelar en la Cambra de diputats a l'intentar obtindre poders extraordinaris per a resoldre la situació, el colp militar encapçalat per Serrano i dut a terme pel general Pavía, capità general de Madrid, que posava fi a la Primera República espanyola.

Se vivia el més de decembre de l'any 1873.

1883.

Implantada la Restauració borbònica a partir del més de setembre de l'any 1874, Cristòfol Sorní es retirà de la política activa. El seu temps estigué dedicat a la reorganització en Madrid i en València del partit republicà federal, que havia quedat molt afectat despuix de les revoltes cantonals, a atendre els assunts jurídics que li encarregaven, i a ajudar al seu amic Constantí Llombart a dur a terme el gran ensomi de la Renaixença Valenciana.

L'any 1883 Cristòfol Sorní fon el mantenedor dels Jocs Florals de la Ciutat i Regne de València que organitzava Lo Rat Penat, la societat cultural naixcuda de l'esforç d'una bona part de la societat valenciana dirigida per Teodor Llorente, de qui parlarem en pàgines posteriors, i per Constantí Llombart, el poeta del poble, republicà federal.

Una intervenció, com a mantenedor, en la qual glossà el ser de la Pàtria valenciana recordant la seua identitat diferenciada i el seu gust per la llibertat. També el seu paper en el món de les arts que demostrava el seu permanent amor per la bellea. Perque Cristòfol Sorní, més allà de qualsevol adscripció política, era, sobretot, un valencià enamorat de la seua terra. Un valencià que posava a la disposició de la defensa de l'identitat del seu poble tot el seu saber i tot l'entusiasme dels qui lluitaven per defendre la presència de València, de la seua Cultura, en Espanya i en el Món.

Moria Cristòfol Sorní en Madrid l'any 1888.

La seua obra.

Sobre tres eixos fonamentals s'escollí la vida i el pensament de Cristòfol Sorní: la defensa de la dignitat dels hòmens i dels pobles; la defensa de les llibertats individuals i colectives; la defensa de l'identitat valenciana.

Havem plantejat com l'apíç de l'acció pública del gran polític valencià que estudiem, la seua aportació al gravíssim problema de l'esclavitud en el món. Un problema que dessagnava la vida d'algunes nacions que eren incapaces de cedir davant les pressions dels més poderosos.

Estem en la segona mitat del segle XIX.

Un moment en el que el problema de l'esclavitud està tan arraïlat en Amèrica, que pareix impossible alcançar una solució possible. És el moment en el que, com a eixemple més significatiu, en els Estats Units d'Amèrica del Nord esclata una guerra civil entre els seus estats del Nord del territori, industrialisats, culturalment europeus i abolicionistes de l'esclavitud com a lògica conseqüència, i els seus estats del Sur, esclavistes perquè necessiten una mà d'obra molt barata per a la rendabilitat dels seus cultius de cotó, aliens a l'industrialisació, al procés lliberal que Europa està vivint, i proclius a tancar-se en un autònomisme propi de les minories aristocràtiques naixcudes de la possessió de la terra.

Una guerra, la de secessió americana, que posa en qüestió els valors propis de la civilització i que, com no podia ser d'una altra manera, acaba en el triomf dels abolicionistes, que és tant com dir en el triomf de les classes miges, de la democràcia i del progrés. Una guerra que transcorre entre els anys 1861 i 1865.

És obvi afirmar que la guerra de Secessió dels Estats Units tingué una enorme repercussió en Europa, però, sobretot, en Amèrica del Sur, i, per lo que a Espanya fa referència, en les colònies americanes i fonamentalment en Cuba. Les classes miges, els criolls, i també les classes més desfavorides, clamaven contra la presència d'una esclavitud que atentava contra u dels principis més sagrats de la Cristiandat: la dignitat del ser humà.

Un sentiment que el republicanisme espanyol arrebregarà per a integrar-lo en el seu ideari. Cristòfol Sorní fon l'eixecutor directe d'eixe sentiment. Per això l'eliminació de l'esclavitud en les terres espanyoles se convertí en la més urgent de les seues tasques.

Part de l'ideari republicà era, en el moment que estudiem, el reconeixement del dret dels hòmens i dels pobles a la seua llibertat.

En la seua concepció individual tal volta fora per als republicans, més allà de la defensa de la llibertat de pensament i d'acció política, el necessari suport al sufragi universal com a dret de tots els ciutadans, a participar en l'elecció dels seus representants. Un sufragi universal que, en el segle XIX en Espanya, no contemplava cap de les forces polítiques que sostenien a la monarquia, favorables al censatari, dels que tenen mijos de fortuna.

Però en l'acció pública de Cristòfol Sorní, en l'ideari republicà, hem d'afegir la seua defensa dels drets de les Nacions a la seua independència. Un tema d'absoluta preferència en una Europa que vivia la lluita dels italians per conseguir l'unitat de la seua Pàtria front a la dispersió que es vivia entre els dominis de la Casa de Savoya al Nord, el Piemont, i els propis de la Casa de Borbó al Sur, Nàpols i Sicília, més els propis de l'Iglésia, els estats pontificis, en el Centre.

Una lluita per l'unitat nacional que Alemanya coneixia també baix l'intent unificador dut a terme per Bismarck, capaç de convertir el regne de Prússia en el II Reich alemà. I les lluites d'unes atres nacions, Hongria, Bohèmia, Polònia..., per conseguir la seua plena independència.

És en este marc de la llibertat de les Nacions i la fi dels Imperis, a on s'emmarca la posició del republicanisme federaliste i, com a conseqüència, de l'acció política en defensa de les autonomies de Cristòfol Sorní.

Apuntem finalment la presència de Cristòfol Sorní en la batalla de València per la seua pròpia identitat. La Renaixença valenciana té dos motors que l'impulsen simultàneament. D'una part, la visió regionalista, encarnada per Teodor Llorente, tradicionalista i defensora de la llengua valenciana, i la pròpia de Constantí Llombart, que defén l'identitat nacional de València com a poble diferenciat. En esta visió s'inscriu Cristòfol Sorní.